

הלכות מזוזה

מראה מקומות

פרק א

מקומות החייבים במזוזה
בית שיש לו פתחים הרבה, פתח שאחורי
הדלת, פתח שחלקו לשנים

חלק ד

הוצאת מכון הם חיינו

בעזרת החונן לאדם דעת
המראה מקומות בקובץ זו נתקבצו על ידי

גרשון סגל

הערות יתקבלו בשמחה נא לשלחם

Questions@heimchayeinu.org

קיץ תשפ"ג

קונטרסים על נושאים אחרים של מכון הם חיינו

אפשר להשיג כאן

www.heimchayeinu.org

תוכן הענינים

- 1.....גמרא מנחות דף לד. (איתמר לול עד רב פפא)
- 2.....גמרא מנחות דף לג. (והא כי אתא עד א"ר זירא)
- 3.....רי"ף הלכות מזוזה דף ה: - ו. על הגמ' הנ"ל עם הנמוקי יוסף
- 5.....הרא"ש הלכות מזוזה ריש סימן י"ד
- 6.....רמב"ם הלכות מזוזה פרק ו הלכות י - יא
- 7.....טור יורה דעה סימן רפ"ו סעיפים יז - כ
- 9.....שולחן ערוך שם עם הנושא כלים
- 12.....ערוך השולחן יו"ד סימן רפ"ו סעיפים לז - מא
- 13.....גמרא מנחות דף לג: (דרש רב יוסף עד ואמר רבא)
- 14.....רי"ף הלכות מזוזה דף ה: על הגמ' הנ"ל
- 15.....רא"ש הלכות מזוזה ריש סימן י"א
- 16.....טור יורה דעה סימן רפ"ו סעיפים כ - כ"ב (עם הב"י והב"ח על סעיף כ')
- 18.....שולחן ערוך שם עם הנושא כלים
- 20.....ערוך השולחן שם סעיפים מ"ב - מ"ט

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

לג.

עין משפט
נר מצוה

בטפה הסמוך לרשום (ה' פרכים) ב' (מלאמר לקמן דקדים פגע במלוה) א"ס היה עובי החלל ד' עפמיס או ה' כגון חומת אבנים ייחנה בחלל טפה הסמוך לה"ר דלאמר לקמן (ע"פ) ח' דקדים פגעה במלוה כי אמי לבימה: **כמה דמרחיק**. מן הבית טפי מעלי וייחנה מנחון קמ"ל:

על שני דפין. חלפה בדף זה והליה בדף זה: **בשני סיפין**. בשני מוחות של פתח: **לרובה לשני סיפין**. שהינה גיול חלק בין דף לדף ורלוין לחלק לשמים חליה כאלו ומליה כאלו: **אבקסא**. אחרת מור שזאבסקופה שזיר הדלת סוכב זו: **היכי דמי**. האי הלך אחר היכר זיר דרב יהודה: **כגון פסחא דרבי כסי** ב' כי נבדרי ובי נשי. ארס שחלקו ביתו חזיו להילוך אנשים המחוורין בביתו וחזיו לאשמו לעשות מלאכה בבלעז ויש פתח בין זו לזו ופתח לכל בית לה"ר ואמרין לקמן (דף ג') מוחה דרך ימין לביאה ולא לביאה והכא פתח שזין זו לזו ולא ידעינן הי ליחשוב ביאה ויה ליחשוב ביאה אי יביאה מהאי להאי ואי מהאי להאי אלא הלך אחר מור שזבס שזיר הדלת סוכב זו ההוא אד שהמור זו חשיב בית ודרך ימין ה' כשנכנסין בו נומנין מוחה: **בשני דפי כנישא**. העמיד ה' הסיפא פתחיה ומחל ואת"כ קבעיה (ה) המוחות דגמרינן מליית דכתיב בה מעשה (ו) ולא מן העשוי (ז) וקבענא תחילה המוחה ו' כסיפא והדר הסיפא בצנין הוה ליה עשוי המוחה קוד' שמתא לדי מוחה: **עשאי כמין נגר**.

שקבעה ותחבה בסף כנגד שמתנין הנגרין ככותל כזה: **פסולה**. דמלו' לתמה אדורך בסף כזה. **נגר**. קביל"א: **הואלפספסא** דעייל ביה רבי לבי מדרשא. פתח קטן

היה לו לרבי אלא מקומו ונכנס ויאלו בו כדי שלא יעורר תלמידיו לעמוד בצניו א"ס יעבור לפניהם: **איספורא**. ה' היינו מקום חיבור השוק והרגל ומעומד הוא מה כשירה: (ה) **עבדא כסיפא**. נגר כשל אומנים מה פסול. ל"א איספורא כי היכי דמקום חיבור השוק והרגל זקוף מלמעלה והרגל שוכב כזה כך הינה למוחה כשירה הואיל והאשה אחד זקוף: **רגיל** הוא. רוב הנכנסין לבית המדרש (ז) ל' באותו פתח: **הלך אחר הרגיל**. א"ס יש ב' פתחים לחדר א' באותו פתח שרגיל ללא וללא יותר ייח המוחה: **בתיחילת שליש העליון**. ימדוד מלמטה ה' שני שלישי הפתח ולכשיכנס לתחילת שליש העליון יתן המוחה: **מה קשירת**. תפילין בגובה הראש כדאמר"י בזהו פירקא (דף ג') מקום שמוחו של מין קרופס: אף נשיבא. מוחה בגובה הפתח. ומשמע סמוך לתקרת הפתח ייחנה ולא כשמואל דאמר בתחילת שליש העליון מלמטה למעלה: (ח) **להרשיקה**. כלומר יותר משליש לא ירחיקנה מן התקרה ולעולם כרבי יוסי: **מזה בטפה הסמוך** כו'. פירשתי למעלה: דמיניטריה

בטפה הסמוך לרשות הרבים כמה דמרחק מעלי קמ"ל ואמר רב יהודה אמר שמואל כתבה על שני דפין פסולה מיתבי כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין פסולה הא בסף "אחד כשרה ראויה לשני סיפין קאמר ואמר רב יהודה אמר שמואל במוחה הלך אחר היכר ציר (ה) מאי היכר ציר (ו) אמר רב ארא אבכתא היכי דמי כגון פיתחא דבין תרי בתי בין בי גברי לבי נשי ריש גלותא בנא ביתא אמר ליה לרב נחמא קבע עלי מוחותא אמר רב נחמא: **תלי דשי ברישא אמר רב יהודה אמר רב יעשאה כמין נגר פסולה איני והא כי אתא רבי יצחק בר יוסף אמר כולוהו מוחותא דבי רבי כמין נגר הוה עבדין יהוהיא פיתחא דעייל ביה רבי לבי מדרשא לא הוה לה מוחה ולא קשיא הא דעבדא כסיכתא הא דעבדא כאיספורא איני והא ההוא פיתחא דהוה עייל (ז) בה רב הונא לבי מדרשא והוויא לה מוחה ההוא רגיל הוה דאמר רב יהודה אמר רב במוחה הלך אחר הרגיל א"ר ירמא אמר רב מתנא אמר שמואל ימוחה להניחה בתחלת שליש העליון ורב הונא אמר מגביה מן הקרקע טפח למוחה מיתבי מגביה מן הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למוחה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר וקשרתם וכתבתם מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה בשלמא לרב הונא הוא דאמר כו' יהודה אלא לשמואל דאמר כמאן לא כו' יהודה ולא כו' יוסי אמר ר"ה בריה דרב נתן לעולם ברבי יוסי ומאי**

כתבה על שני דפין פסולה. פי' בקונטרס שהינה גיול חלק בין דף לדף ולפירושו יש ליישב בדוחק (ט) היינו בשני סיפין אלא על ב' דפין בשתי חמיות קאמר כי הייא דפ"ב דסוטה (דף יח.) דאמר בשני דפין פסולה ספר אחד אמר רחמנא ולא שנים ודיינו בשתי חמיות דומיא דגט צפ"ב דגיטין (דף כ): **דבעי רבא בין שיטה לשיטה בין חובה למינה מכו ופריך מיפוק לי דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים וגי' ספרים ומשני לא לריכא דמעורה ועל כרחוק לא מיפקיל לגט בשני דפין בחמיה אחת דהא אמרינן בפרק בתרא דגיטין (דף פו:) שירי מוקתא לגט וכתבו בדף השני כשר ולא אמרינן דהוי כשני ספרים ופסול ויש לחדות משום דגבי גט כתוב ספר אכל כסוטה כתוב בספר דמשמע בספר המצורר ומיוחד למעוטי ב' דפין אפילו בחמיה אחת וזכירושלמי משמע דבשני עורות פסולה דפרין ולמה לא הנימין שספרים נכתבין בשני עורות והתפילין ומוחות אין נכתבין אלא בעור א'. מ"ר:**

תלי דשי ברישא. פי' בקונטרס העמיד הסיפין תחילה שהם לא כן היל' תעשה ולא מן העשוי וקשה דהוה ליה למימר קבע סיפי צרישא ועוד לקמן הוה ליה לאיתניו גבי לא שנו אלא שהעמיד ולנכנס חתך כו' (ז) ונראה לפרש דהאי ביתא דגנה גיב גלותא היינו כגון תחתא בין נגרי לבין נשי דסליק מינה ומשום היכר זיר קאמר ליה תלי דשא צרישא. מ"ר: **הא דעבדא כסיכתא** הא דעבדא באיספורא. פי' בקונטרס דסיכתא פסולה שמתובה בסף כנגד שמתוכים כותל איספורא מקום חיבור השוק והרגל ומעומד הוא כשירה והשמת בין מעומד בין מושבב מרווייהו מיקרינן כמין נגר וקשיא (ט) לר"ת דמעומד לאו דרך כבוד הוא וקצרות חמור קרי ליה בהמוכר פירות (ב"ב דף קכ.) וספר מורה ונחות שזארון מושבב ולא מעומד כדמשמע צפ"ק דבבא בתרא (דף יד.) אע"פ שהיו יכולין להניחו מעומד דלרין (א) רומו כרחו ועוד אמרינן בסמוך העמיד לה מלבן של קנים ומוך שפופרת ומיחה ולי מעומד ייחנה בלחת מן הקנים של מלבן (א) וע"כ פ"ת כי סיכתא מעומד כחידות המשכן גושעזות חלרין פסולה כאיספורא הנתון בשוק לרחבה בצע"ז קביל"א כשרה ומיחו צפרק מלות חלילה (יבמות דף קג.) דאמרין האי איספורא עד ארעא נחית על כרחין היינו ע"ס היורד מן השוק עד הרגל ולא קביל"א ומיחו הא דאמר (ט) צפ"ב דמגילה ירושלמי לרין שיהא שמע שלה רואה את הפתח אין רואה לפי' הקונטרס דלפירוש ר"ת יש ליישב כגון דשיטה אחרונה לנד רשות הרבים היא (ז) ורש"י לנד פנים והופך שמע לנד אריר הפתח וכן פרשיות של תפילין נמי היה אור"ת שמיני מושבב ולא מעומד ומיחו הא דאמרין לקמן (דף ל:) כגד על עור אחת והינה בצרבע כמים יאל לא קשיא מידי דמעומד נמי יש ליישב וקשה לפי' ר"ת מהא דתניא בתוספתא דכלים שפופרת

אלה הן המוחות והסיפין בבבין: (ז) המדרש. נכנסו באותו הרה רגיל אלא פתח קטן היה שיעשה אצל מקומו ונכנס וירגא לפעמים כדי לעמוד יטריח את תלמידיו לעמוד בפניו אבל פתח אחר רגיל היה בו לנכנסים וירגאין ואי"ר דאמרין בתי מוסדות וברי מדרשות אינן חייבין במוחה צריך לומר שהיה ייח (לחמישי) (ה) והשמיני) ביתו. חס' אחרות: (ז) מלמטה למעלה: (ח) חתך בין דמיתרי נמי דין תעשה ולא מן העשוי: (ז) ורמו ברחבו ועוד אנו רואין בתלמוד כגון לוי שכל זמן שהיית זקוף על הבימה כל העם עומדים וישתאו וסוכב על הבימה תן יושבין אלמא חשיבין לה כל זמן שהוה זקוף שלא כדרך מקומו. חס' אחרות: (ז) מלבן בשלמא לפי"ת דמעות מוחה מושבב ולא זקופה לפי"ת צריך לחתוך אחר מן הקנים לחתוב בתוכו המוחות אבל לפי"ת ילמ' לו לחתוך איני צריך אלא להניחה דרך נקב העליון שהיו הקנה כולו חלול וי"ל דה"מ צריך לחתוך לפי שהוה חתום בין קשר לקשר. חס' אחרות: (ז) ה"א. ואחר לצד פנים: (ז) יושבין והעולם נהנו בש"י. והרובע לצאת ידי שנים יקבעה בוטה בית: (ז) מוחה בבית הכנסת: (ז) פ"ת בפרק שלישי דמגילה:

שיטה מקובצת

16 עייל ביה: (ז) חתוב כדאמר לקמן בקדים פגע במלוה ומחין: (ז) בתי בין ב' גבא לבי נשי: (ז) י"ב סנסנין: (ז) הסיפין חתב הסיפא בנקב: (ז) הכוונה: (ז) הסיפין וחד הסיפין בבבין: (ז) המדרש. נכנסו באותו הרה רגיל אלא פתח קטן היה שיעשה אצל מקומו ונכנס וירגא לפעמים כדי לעמוד יטריח את תלמידיו לעמוד בפניו אבל פתח אחר רגיל היה בו לנכנסים וירגאין ואי"ר דאמרין בתי מוסדות וברי מדרשות אינן חייבין במוחה צריך לומר שהיה ייח (לחמישי) (ה) והשמיני) ביתו. חס' אחרות: (ז) מלמטה למעלה: (ח) חתך בין דמיתרי נמי דין תעשה ולא מן העשוי: (ז) ורמו ברחבו ועוד אנו רואין בתלמוד כגון לוי שכל זמן שהיית זקוף על הבימה כל העם עומדים וישתאו וסוכב על הבימה תן יושבין אלמא חשיבין לה כל זמן שהוה זקוף שלא כדרך מקומו. חס' אחרות: (ז) מלבן בשלמא לפי"ת דמעות מוחה מושבב ולא זקופה לפי"ת צריך לחתוך אחר מן הקנים לחתוב בתוכו המוחות אבל לפי"ת ילמ' לו לחתוך איני צריך אלא להניחה דרך נקב העליון שהיו הקנה כולו חלול וי"ל דה"מ צריך לחתוך לפי שהוה חתום בין קשר לקשר. חס' אחרות: (ז) ה"א. ואחר לצד פנים: (ז) יושבין והעולם נהנו בש"י. והרובע לצאת ידי שנים יקבעה בוטה בית: (ז) מוחה בבית הכנסת: (ז) פ"ת בפרק שלישי דמגילה:

הגהות הב"ח

(א) ר"ש ד"ה עבדא כי סיכתא לבי קודם דיה איספורא: (ב) ד"ה רגיל ובי לבית המדרש ח"ו ארון פסולות ח"ו

גליון הש"ס

רש"י ד"ה איספורא היינו מקום חיבור השוק והרגל דף קג ע"א:

לעני רש"י

קביל"א קביל"א: (ז) ה"א.

מוסף רש"י

אבכתא. מור שזיר הדלת סוכב זו ועורבין וי"ל:

אהבה. מוזה פ"ו

שערי מדינות יש מדינה מוקפת הרים יערים צמח פרקאות ואין יולאין ממנה אלא דרך שערים כגון ארץ הרב עכ"ל. ופירש כן משום דמדינה היינו הפרקא דמשתמע בסוף כחובות: **ומ"ש** אפילו עשרה בתים זה פתוח לזה וכו'. נלמד ממה שנבאר בסמוך ובפרק הקומץ (מנחות ל"ג ב') אמר רבא כי רחוקי חייב במוזה מאי כי רחוקי צית שער הפתוח לחצר ובתים הפתוחים לצית שער. ופירש"י צית שער הפתוח לחצר וכו' צני שמי מוזהו אחד בפתח שמינתו לצית ואחד בפתח שמינתו לחצר לצית שער:

לו פתח אחד חייב במוזה אחת אם יש לו שני פתחים חייב בשתי מוזהו. ויזכיר זה שדרך העולם כשעושים חרובה צלמט עלייה ועליון לה מן הצית במעלות ועושים פתח אחד למטה כדי שלא ילכו מן העלייה לצית כי אם צרשות ועושים בעלייה חרוב ממילתו ועושים כי פתח כדי שלא יעלו מהצית לעלייה אלא צרשות ופעמים שאין עושים אלא אחד ואילו ועליון מכאן ואילו ועליון מכאן: הדר שבבית וכו'. כבר כתב דין זה לעיל. וא"י למה נטה כאן:

יא פתח שבין בית המדרש וכו'. בפרק הקומץ (ל"ג.) הוה פתחא דנפיק ציה רבי לצי מדרשא לא הוה עבדי ציה מוזהא הוה הוה פתחא דהוה עילי ציה רב הוה לצי מדרשא ועבדי ליה מוזהא הוה רגיל הוה דלמנ רב יהודה אמר רב במוזה הלך אחר הרגיל לומר להמחייב במוזה בפתח שצין ציתו לצית המדרש הלך אחר הרגיל שאם הוא רגיל ללכת ולצא ממנו דרך אחרו פתח חייב במוזה ואם אינו רגיל ללכת ולצא בקביעות אלא פעם במקרה פטור, כג"ל לדעת רבנו. ובי"י פירוש דפתחא דרבי לא היה עשוי אלא לו לצדו והיינו שאינו רגיל ופתחא דרב הוה איה עשוי היה עשוי לצדו ללכת ללכת"ו או רובם והיינו רגיל וכן פירש"י ז"ל ולישנא משמע טפי כמו שפירשנו לדעת רבנו: פתח שבין שני בתים וכו'. שם אמר רב יהודה אמר רב שמואל הלך אחר היכר ציר ה"ד היכר ציר כגון פתחא דבין מרי צני דבין לגשי כלומר שחילק ציתו מצדו לצורך האגשים הנבואם אל הצית ומצדו לצורך אשמו לנעושות ויש פתח צניעה וכל פתח פתוח לנשות הרבים ובעיני מוזה דרך ימין לביאה והכל לא ידעיין הי משו בדרך ביאה אי מהאי גיסא אי מהאי גיסא וקאמר דהלך אחר היכר ציר כלומר אחר חור שהלך סובב צד אחרו דל שהמור צו משו צית ודרך ימין כנגטין צו נטתין מוזה:

יב והיבן קובעין וכו'. (שם ל"ב ב') אמר רב יהודה אמר שמואל מזה להניחה צמח חלל הפתח פירוש ולא מצדו: ומ"ש נטפת הסמוך לתוך. ג"ז (ל"ג ב') אמר רבא מזה להניחה בפתח הסמוך לר"ה מ"ט רבנן אמרי כי היכי דפתח ציה מזה החלה ורב הוה מקורה אמר כי היכי דפתח ציה מזה ארבעה טפחים קודם שגייע ללכת מזה להניחה בפתח הסמוך לר"ה כי היכי דניבע ציה מזה אמי קודם שניכנס רגלו לחלל הפתח. כי היכי דננערה וישמור הצית מן המזויקין ומ"ה כל מאי דיכלתין להוציא המוזה לר"ה נושא: בתחלת שליש העליון וכו'. (שם ל"ג.) א"ר זירא אמר רב מנחם אמר שמואל מזה להניחה בתחלת שליש העליון. ומ"ש וכלבד שלא ימחיקה מן המשקוף טפח. טעמו מדלמריין על הא דר' זירא אמר שמואל ורב הוה אמר מנביה מן הקרקע ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למוזה דכרי ר' יהודה ר' יוסי אומר טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למוזה דכרי ר' יהודה ר' יוסי אומר רבי וקשרתם ומנחתם מה קשריה בגובה חף כמיהה בגובה צלמט רב הוה הוא דלמנ רבי יהודה אלא שמואל דלמנ כמאן לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי לעולם כרבי יוסי ומאי תחלת שליש העליון דקאמר להרחקה. ומשמע לרבינו דלא פליגי רבי יוסי ורבי יהודה אלא בלמטה משליש העליון אבל למעלה ד"ה לר"ה להרחקה מן הקורה טפח והכי משמע מדלמנ רבי יוסי מה קשריה בגובה חף כמיהה בגובה ובי היכי דקשריה דהוה בגובה הוה רוע אינו בסוף גובהו אלא מרוחק מסוף גובהו קלמ ה"ג כמיהה דלינען מינה דהוה בגובה אינה צפון הגובה אלא מרוחקת ממנו מעט רבינו טפח כנ"ל לדעת רבינו. והר"א חולק ואומר שיכול לתמו בגובהו עד הפתח: כתב הראב"ד הגע עצמך שהוא שער גבוה מניחה כנגד כפופו ודיו עכ"ל. וזה שכתב הראב"ד הוא ירושלמי בסוף מגילה. ורבינו סובר דמכיון שלא החזיר כן בגמרא ידון משמע דלא כ"ל הכי: וצריך לקובעה בימין וכו'. מיימר דרבא פ"ק דיומא (דף ט"א:.) וברית של שותפין וכו'. דביימא (שם ט"א:.) וק"ל למה אימר רבינו דין זה עד כאן לדעת רבינו וכו'. דמשום דבגמרא כתיב הדידי אימנר דלמאי דמיא צית האשה וצית השותפין חייב פרכינן פשיטא מהו דמימנ ציתך ולא ציתה ציתך ולא ציתה ציתך ולא ציתה ציתך וכו'.

השנת הראב"ד
*שתי סוכות של יוצרים ב' ע"ד לפי שאין לה קבע. ככתב הראב"ד ז"ל חף הפנימית אין לה קבע:

פמורין מפני שאינן קבועים לדירה: בית שיש לו פתחים הרבה אע"פ שאינו רגיל לצאת ולבא אלא באחת מהן חייב לעשות מוזה בכל פתח וזוהי פתחא קמן שבין בית לעליה חייב במוזה. הדר שבבית אפילו הדר בחדר חייב לעשות מוזה על שער החדר הפנימי ועל שער החדר החיצון ועל שער הבית שכולן עשויין לדירה וקבועין: **יא פתח** שבין בית המדרש או בין בית הכנסת וביתו אם רגיל לצאת ולבוא באותו הפתח חייב במוזה. פתח שבין שני בתים הולכין אחר הציר של דלת מקום שהציר נראה עמו שם קובעים את המוזה: **יב והיבן** קובעים את המוזה בתוך חלל של פתח במטח הסמוך לחוץ בתחלת שליש העליון של גובה השער. ואם קבעה למעלה מזה כשרה. והוא שירחיקנה מן המשקוף טפח וצריך לקובעה על מ"מ הנכנס לבית ואם קבעה משמואל פסולה. ובית של שותפין חייב במוזה

א הכל בטור שם:

ומפני זה אמרו וכו'. בהקומץ (שם ט"ר) צית שער הפתוח לגינה ולקטניות כלומר לחצר ר' יוסי אומר ידון בקטניות וכו"ל א"ל ידון כצית שער רב ושמואל דלמרי מרווייהו מנינה לצית כ"ע לא פליגי דחייב מ"ט ציאה ציאה היא כי פליגי מניה לגינה מ"ט קטניות עיקר ומר סבר גינה עיקר רבא ורב יוסף דלמרי מרווייהו מניה לגינה כ"ע לא פליגי דפטור מ"ט פתחא דגינה הוא כי פליגי מנינה לצית מר סבר ציאה ציאה הוא ומר סבר כולה אדעתא דגינה עבדא אצ"י ורבה עבדי כרבה ורב יוסף ורב אשי עבדי כרב ושמואל לחומרא והלכתא כרב ושמואל לחומרא. ופירש"י ידון קטניות וצריך מוזה. ידון כצית שער צאור ואין לר"ה מוזה. מנינה לצית כצית פתח שצין הגינה לצית שער כל"ע חייב דציאה ציאה שער הוא אחרו שער צו נכנסין מן הקטניות שהבאים מהגינה דרך צית שער נכנסין צו לקטניות כ"ע לא פליגי דחייב. כי פליגי מניה לגינה פתח החיצון שיצא מניה לגינה שהיוצאין מן הצית דרך צית שער נכנסין צו לגינה. מר סבר עיקר צית שער לשם כניסה קטניות נעשה והיו כשאר צית שער דעלמא שחייבין כל פתחיו במוזה. ומר סבר עיקר צית שער לגינה נעשה ללכת לקטניות לגינה הילך ידון כלומר ולא כצית שער. מר סבר הפתח לשם קטניות עבדא וצ"י במוזה ומר סבר לשם גינה עבדא ופטור. ל"ג ועיקר מנינה לצית אם כשהוא פתח פתח מנינה לצית דהוה צית ד"ע לא פליגי דחייב. קטניות עיקר וחייב ואע"ג דל"י סובב ציאה דפי אמריין הלך אחר היכר הציר ה"מ בפתח צדן מרי צני מרווייהו עיקר וכו' ק"ל כרבי יוסי וליבא דשמואל עכ"ל:

ב בית הכסא וכו'. ברייתא פ"ק דיומא (דף י"א.) ומסיים בה התם חף על פי שהנשים מתקשטות בהם פטורים ולכן כהם רבינו ולא מילק וכן טעם לפי שעיקרו אינו עשוי לדירה כצית והיינו דנפיש וזהו המיה:

סוכת הג בה. ברייתא (שם דף ל"ג.) פלוגתא דר' יהודה ורבנן ופסקו כרבנן ומפרש בגמרא דכשר כל ימות השנה כ"ע לא פליגי דפטורה כי פליגי בשבועת ימי החג וטעמא דרבנן משום דקורה לירח ערמי ולא מסייב במוזה כלומר לדומיא ציאה ציאה וטעמא בשבועת ימים שהוא יושב צה הוה לירח ערמי: חף מה שכתב וצ"ה שנספיקה: שתי סוכות וכו'. פ"ק דסוכה (דף מ'.) א"ר לוי שמי סוכות של יוצרים זו לפנים מן הפנימית אינה סוכה וחייבת במוזה החיצונה סוכה ופטורה מן המוזה ואמאי יהיה חיצונה כצית שער דפנימית ותחמיב במוזה משום דלא קובעה. ופירש"י לא זו ולא זו דבר קבוע ואין הפנימית חסובה להיות לה צית שער. וזה דעת הראב"ד שכתב א"ה חף הפנימית אין לה קבע כלומר ומלשון רבינו נראה דמשום דלא קובעה לא קאי אלא החיצונה ומשוי עלי דלא החיצונה היא ראוי לחייבה מנד עגמה אלא משום דלא קובעה גם הפנימית לא קביעה ותפטר אבל כשאנו צומרים שהיה ראוי לחייבה משום צית שער דפנימית אלא לפי שמהיין אינן קבועות לא שייך להאיי קשיא דנהי דמיעוט קביעותן מהני דלא ליהוי לה צית שער מ"מ לא מהני לפטור הפנימית שהוא דר בה בקביעות. וטעם רבינו דכיון דלמרי בגמרא משום דלא קבועה משמע ליה דלא קאי אלא החיצונה וה"ק פנימית כיון דנעשית לשם דירת קבע חייבת אבל חיצונה שלא נעשית לשם דירת קבע אין לחייבה מפניו מטעם צית שער דהו"ל כסוכה שהיא צית שער לצית דלא מייחבא כנ"ל:

י בית שיש לו פתחים הרבה וכו'. מיימר דרב פפא פפרק הקומץ (מנחות ל"ד:.) פתח קמן וכו'. שם אימנר לול הפתוח מן הצית לעלייה אמר רב הוה אם יש

הגהות מיימוניות
ב [ג] כהכמים ודלא כר' יהודה דמחייב בסוכת החג בהג פ"ק דיומא וע"ש: י [ד] הקומץ רבה אמר רב פפא האי אינדרנא דאית ליה ד' פתחין חייב בד' מוזהו אע"פ שרגיל בהד טפחי: יב [א] פורש שם סימן רפ"ח וכתב מב' שלישים ולמעלה הכל הוא מקובה עד המשקוף וכן כתב הרא"ש [ע"ש:] [וכתב רבינו שמוחה פצ"ם שבאמצע הפתח וב' דלתות שוקפין עליו אחד מיומן ואחד משמאל ופתח אחד פתוח בכל פעם ליכנס ולצאת ולפעמים כשיש להכניס שם הבילות גדולות מפרק העץ ופתח ב' הדלתות יתן המוזה באותן פצ"ם דרך ימין לאותו הרגיל לדיות פתוח אע"ג דבשפתות ומחור פתחין עם המוזה ואלו היו תעשה ולא מן העשוי כמו חתך והניח ולבסוף העמיד שהרי מתחלת קביעות הפצ"ם היה קבוע ועומד דרך קביעותו וכן מוכח בגמרא דאמר בהתבלי בת"מ טלית שנקשרו בהצד מן הצצית חוץ ל"ה תפירות וכו' ומסיק ושיון שלא יבוא אבה על אבה במקום אחר הכלת וחילה בה אילמא כל היכא דמתחיל בכשרות שוב אינו נקרא תעשה ולא מן העשוי. ה"ג:] י"ש

מגדל עזו
שתי סוכות של יוצרים ב' ע"ד לפי שאין לה קבע. פ"ק דסוכה (דף מ'.) כתב הראב"ד ז"ל חף הפנימית אין לה קבע עכ"ל: ואני אומר זה שכתב ר"מ ז"ל תלמוד ערוך פ"ק דסוכה ואנו רגילין לפרש כי הפנימית עיקר קבע דירת היורש שם לאכול ולשתות ולשון שם אבל החיצונה אינה אלא למנוח כמנויים שבשוקים בסמוך שפתותיה, ואם מפני שהוא סוכה אמר הראב"ד ז"ל ממה אני והלא צריט מסכת סוכה נחלקו אי סוכה דירת ערמי עניין או קבע דלמלא י"ה קבע לסוכה ובמינה קא אמריין כד"ן: ב **יא החנויות** שבשוקים ב' ע"ד לדידה צית שיש לה פתחים כו' עד קובעין את המוזה. פסק הקומץ רבה (דף ל"ד:.) **יב והיבן** קובעים את המוזה ב' ע"ד מייב במוזה. פסק הקומץ רבה (דף ל"ד:.)

כתב הראב"ד ז"ל הגע עצמך שהיה שער גבוה מניחה כנגד כפופו ודיו עכ"ל: ואני אומר כי ר"מ ז"ל לא פסק כן לפי שבבבלי לא מילק ונס כ"י אלפס ז"ל לא הביאו בבלטומי מונח שאין הלכה כמותו דהא בבבלי סממא קמי ובריש עירובין גמי כי מייירי בגובה הפתחים לא דמיא וכו' דין קיי

יורה דעה רפו הלכות מוזהה

ואכסדרה והטור וש"ע חדא מנייהו נקטו אלא דלפי זה גם בגינה הוה חיוז מדרבנן ואע"פ שבגמרא לא הוזכר גינה אלא אלו מ"מ ק"ל לטור דכחלה נינהו כיון שאין בהם דירה ואינם דומין לבית ואפ"ה חייבו בהן רבנן: (ח) חייב בשתי מוזהות. כמוצו צטור מלצל הפתח שנכנסין לשם מן רה"ר שפשיטא שצריך מוזה: (ט) וי"א שבית המדרש בו. צטור כמוצו וכן עשה הר"מ מרוטנבורג מוזה לצ"ה ואמר כשהיה ישן צו שינת הנהרים היה רוח רעה מצעתו קודם שתיקן צו מוזה ע"כ לשנו: (י) והחננויות שבשוקים פטורים. דלאו דירות נינהו ונ"ל אפי' אם יושבין בהם בכל יום פטורים דכיון דאינם שם כלילה מיקרי עראי כדמלינו בח"מ סי' ק"מ סעיף ח' לענין חזקה ופרישה הניח זה צריך עיון ולע"ד נראה כמו שכתבתי ולא דמי לבית התבן או אולר דשם תשמיש השייך לו אין חילוק צין יום כלילה כן נראה לי אצל חנות שהוא צנינו פתוח לרשות הרבים פשיטא שצריך מוזה לפתחו:

פתוח לאחד מאלו חייבים צו (יח) י"ג ויש אומרים שבית שער י"ז חייב אפילו אין בית פתוח לו
(טור והפוסקים בשם ר"י):

ח י"ד בית שער שפתוח לבית ולהצר (ח) יח חייב בשתי מוזהות אחת במקום שפתוח לבית ואחת במקום שפתוח לחצר:

צו [טז] י"ט בית שער העומד בין הגנה לבית חייב בשתי מוזהות אחת במקום שפתוח לבית ואחת במקום שפתוח לגנה:

י [יז] (ט) י"ט בית המדרש פטור מהמוזהה י"ז ואם יש בו פתח שרגיל לצאת בו לביתו חייב במוזהה באותו פתח (ט) י"ט וי"א י"ח וי"א שבית המדרש חייב במוזהה ונכון (י"ג) לחוש לדבריהם כ' אבל לא יברך עליה:

יא י"ט סוכת החג בחג [יז] והבית שבספינה (י) (י) והחננויות שבשוקים כ"א (י"ז) פטורים:

יב כ"ג שתי סוכות של יוצרים צו לפנים מוצו (י"ז) הפנימית חייבת והחיצונה פטורה: יג כ"א בית שאין בו (יא) ד' אמות על ד' אמות פטור כ"ג [יז] כ"ב ואם יש בו (י"ב) כ"ד לרבע ד' אמות על ד' אמות בשוה אע"פ שארכו יתר על רחבו או שהוא עגול או בעל ה' זוויות (י"ז) חייב (רמב"ם שם ד"ב):

יד [יד] (*) כ"ג בית (י"ג) שאין לו תקרה פטור כ"ד היה מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה אם היה הקירו כנגד הפתח חייב במוזהה כ"ה והוא שיהיה במקורה כ"ד ד' (י"ח) על ד': צו [טז] כ"י הבית אע"פ שאין לו דלתות חייב במוזהה כ"ה י"ט מי (י"ט) (י"ד) שפומר: צו [טז] כ"ה הרבה חדרים זה לפנים מזה כולם חייבים במוזהה:

יז כ"ט אם יש בבית הרבה פתחים פתוחים לחצר או לרשות הרבים ונעשו כולם לבניסת ויציאת בני הבית כולם חייבים אפילו נתמעטו הדוורים שאין רגילין עתה לצאת ולבא אלא באחד מהם:

יח ל' בית שיש לו פתחים הרבה אף על פי שאינו רגיל לצאת ולבא אלא באחד מהם חייב לעשות מוזהה בכל פתח ופתח:

הגה [י"ז] הואיל ונעשו לכניסה ויציאה (משמעות הטור) [י"ח] מרתף שיש לו פתח מן הרחוב שמכניסין צו יין בחציות גדולות ויש לו פתח קטן מן הבית שנכנסין ויוצאין צו תמיד כ"ב אם הפתח הקטן (י"ז) ראוי למוזהה

מיוחדים לדירה: צו. וי"א שבית שער בו. ל"ע דהא הי"א אלו גם צמרפסת וגינה מחייבין ועצ"ה ופרישה: י"ז. חייב. היינו מדרבנן כדליתא צטור ופוסקים: יח. חייב בשתי מוזהות בו. חוץ מהמקום שנכנסין לו מר"ה. טור: יט. וי"א בו. ול"ד לצה"כ לעיל סעיף ג' לאינו חייב במוזהה אלא"כ יש צו צית דירה לבית המדרש כיון שהתלמידים יושבים צו מהצקל ועד ערב דומה לדירה: כ. אב"ל לא יברך עליה. והצ"ח ל' דנכון הוא כשיקצע מוזהה צפתח הבית ויצרך עליה שיהא דעתו ג"כ על קביעת המוזהה שצ"ה ויקצע אותם זאח"ו תחלה צפתח הבית ואח"כ צפתח צה"מ וצרכה צו חוזרת על שניהם: כ"א. פטורים. מפני שהם דירת עראי: כ"ב. שתי סוכות של יוצרים בו. כך היה דרך היוצרים צימיהם שהיו להם צו סוכות צו לפנים מוצו וצפנימית היה דר ומצניע קדרותיו הלכך חייבת וצחינונה היה עושה מלאכתו ומוציא קדרותיו למכור ואינו דר שם הלכך פטורה ולא דמי לבית שער דלעיל דקציע תשמישו משא"כ הכ"א: כ"ג. ואם יש בו כ"ד לרבע בו. ודעת הרא"ש שאינו חייב במוזהה אלא"כ הוא מרובע ד' על ד' אמות ולפי שכתב צצ"י דנקטינן כהרמב"ם דהא לא פליג עליה אלא הרא"ש לא הביא כאן אלא דברי הרמב"ם אצל צ"אמת גם דעת רבינו ירוחם צסוף ספר אדם כהרא"ש וכתב שכן תפסו עיקר ע"כ נראה דיש לקצעה צלא צרכה או שיצרך מתחלה גם על אחרת ויהא דעתו גם על צו: כ"ד. ד' ע"ד. או כ"ד לרבע ד' על ד' להרמב"ם: כ"ה. ויש מי שפומר. ואם קצעה קודם תליית הדלת לא יצא ידי חובתו כשנותן הדלת אח"כ דהוי תעשה ולא מן העשוי עכ"ל עט"ו ולצאת ידי שניהם יתלה צה הדלת מיד ויקצעה ואם אי אפשר לתלותה מיד יקצעה צלא צרכה או יצרך על אחרת ויהא דעתו גם אצו וצוה יוצא ידי כולם ודו"ק: כו. אם הפתח הקטן ראוי למוזהה. שיש צו גצוה עשרה וכתב

לעלותה מיד יקצעה צלא צרכה או יצרך על אחרת ויהא דעתו גם אצו וצוה יוצא ידי כולם ודו"ק: כו. אם הפתח הקטן ראוי למוזהה. שיש צו גצוה עשרה וכתב

יורה דעה רפו הלכות מוזוזה

ארבע כדלקמן סימן רפ"ז כיון שנכנסים ויואלים תמיד דרך אותו פתח הקטן ושם הוא עיקר תשמישו והגדול פטור מפני שאין תשמישו שם בכניסה ויציאה אלא לפעמים כשצריך להכניס בו היין בחציות ואין זה תשמיש קבוע (וצטלו) [וצטלה] היא לגבי הפתח קטן אבל כשאין בקטן שיעור הראוי למוזזה אף על פי

שמשתמשין בקטן אינו אלא כחור בעלמא והגדולה היא עיקר הפתח: כזו פתח שאחורי הדלת בו פירש רש"י כגון שיש במקצוע הצית פנים קבוע לשני פתחים מחותכי' א' לצפון ואחד למערב וקבעו המוזזה בפנים בחלל הפתח הצפוני וכשהדלת פתוח הוי אחורי הדלת אם יש צעוצי הפנים עוצי הצדלת טפח צין פתח לפתח צריך מוזזה אחרת לפתח מערבי הואיל ואין המוזזה בחללה ואם לאו א"ל מוזזה אחרת שהרי היא כמונחת בחלל עצמו ע"כ ועצ"ח וירא' מכלן אותן פתחים שהם חלוקים ועמוד צאמלע די להם במוזזה א' אפילו אם יש צעוצי העמוד טפח דלף מחייב צפתים כשיש צעוצי העמוד טפח אלא כשאחד בצפון וא' במערב אבל כששני הפתחים צרוח א' אפי' אם יש צעוצי הפנים טפח חשוב הכל כפתח א' אפילו לפי' השני שפי' רש"י כמו שדרך לעשות פתח אחד קטן אלא שער הגדול שאין פותחין תמיד השער הגדול ופותחים הקטן ואם יש פנים רוחב טפח ציניהם צריך מוזזה אחרת אפילו לפי זה נראה שפתח החלוק אין צריך דשאני התם דפתח הקטן נדל משער הגדול לגמרי שהרי נפתח ונסגר כל אחד בלא חצירו אבל הכא שאין נדלצין זה מזה דכשזה נפתח גם זה נפתח גם נסגרים ביחד ואין העמוד נעשה אלא לנוי ודאי כחד חשיבי עד כאן לשון טור ועיין צ"ח ודרישה מה שכתבו בזה: כח. פטור ממוזוזה בו. שאינו נקרא עדיין דירה: כב. חייב במוזוזה. לאחר ל' יום צמ"ל וצ"ח מיד וקמ"ל דלא אמרי' כיון שהצית של עובד כוכבים תפטור לגמרי ממוזוזה

(יא) פתח שאחורי הדלת. בטור כתוב פרש"י בזה כגון שיש במקצוע הצית פנים קבוע ושני (כ"ה צרש"י בגמרא ועדיף מגירסא של הטור דגורס לשני) פתחין מחותכין בו אחד לצפון וא' למערב וקבע מוזזה בפנים בחלל פתח הצפוני וכשהדלת פתוח הוי אחורי הדלת אם יש צעוצי הפנים עוצי הצדלה טפח

צין פתח לפתח צריך מוזזה אחרת לפתח מערבי הואיל ואין המוזזה בחללה ואם לאו א"ל מוזזה אחרת שהרי היא כמונחת בחלל עצמו עכ"ל והקשה המרדכי על רש"י מנא ליה הא ופי' (הר"ן) [הר"ן] כגון שיש אלא פתח חדר שצריך מוזזה ויש פנים שם שהוא ימין לזה ולזה וכיון שאין ציניהם טפח יוצא במוזזה אחת עכ"ל פי' דהוקשה לו לפרש"י הא כשיכנס בפתח המערב הוה המוזזה לשמאלו שהרי הפנים הוה לשמאל הנכנס שם והיאך יוצא במוזזה ההיא וע"כ לומר שכיון שקבעה בפתח הצפוני ושם צאתו פתח הוה המוזזה לימין הנכנס מהני גם לפתח המערב ועל זה הקשה מנא ליה הא ע"כ פירש (הר"ן) [הר"ן] שיש חדר שם שנכנסים לאותו חדר דרך פתח המערב ולשם זה נעשה אותו פתח ונמלץ דהוה המוזזה צימין הנכנס מצדו (ו) לאותו חדר (רק שם) [דרך] פתח המערבי וצדריך זה חוק ואמנן מר"ח ז"ל והאר"ך צביאורו וצדרישה ופרישה האר"ך

ב (יא) כזו לב פתח (ט) שאחורי הדלת אם יש לו פנים טפח חייב במוזוזה:

כא לב פתח אחד וחלקו בעמוד בינתיים כל שיש היכר ציר בזה ובוה לצד העמוד הרי הם כשני פתחים וצריך מוזוזה לכל פתח אבל כל שאין צירים לצד העמוד (יב) אין העמוד (כא) מחלקו לשנים שאינו אלא לנוי בעלמא:

כב (טז) ל' השוכר בית בחוצה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל כח (יז) פטור ממוזוזה (יח) שלשים יום והשוכר בית בארץ ישראל חייב במוזוזה מיד משום ישוב ארץ ישראל [יט] והוא הדין לשאל צית דינו כשוכר (ב"י בשם הר"ר מנחה ובי"מ בש"ס):

כג [כ] (יט) ל' השוכר בית מאינו יהודי כט (כז) חייב במוזוזה:

ג"כ צפי' דבר זה של רש"י וההיתר הוא מכה שכיון שנעשה צעיקר קביעתו לימין סגי גם בפתח השני שהוא לשמאל ואני אשתומם על הראשונים ואחרונים שזכרתי כשעה חדל למה לא פירשו דברי רש"י כפשוטן והכל ניחא דהחכמים הנ"ל הבינו שיש פתחים במערב ולפון כדרך שאר הפתחים של צית שמשייר צנצין הכותל מקום הפתח ומגיע עד הפנים והיאך הבינו צרש"י מה שכתב מחותכין בו היאך תתפרש לשון חיתוך בזה והאמת הצרור לפע"ד דשני הפתחים הם בפנים עצמו מחותכים בו דהיינו שבמקצוע מערבית לפונית עומד פך אחד עב ורחב ונחתך בו חתך גדול כדי שיעור פתח מלד לפון לתוך חלל הצית ושם נכנסין ויואלין מצפון לצית ומצית לצפון ועוד נחתך שם שיעור פתח מלד מערב לחלל הצית ושם הוי כניסה ויציאה מצית למערב וממערב לצית ועשה המוזזה בחלל הפתח המערבי דהיינו צאתו לך שהוא ימין הנכנס ממערב לצית שהרי צאתו פנים עצמו יש חלק ימין ושמאל בפתח העשוי בו נמלץ הכל ניחא דהכי קאמר שהמוזזה של פתח המערבי פשיטא שהיא כדין אלא דבפתח הצפוני יש חילוק אם יש צאתו חלק פנים המזדיל צין מערב לצפון שיעור טפח צריך מוזזה אחרת לצפוני אבל אם אין שם הצדל טפח חשיבין אותו הצדל כמאן דלימא ומתכשר גם הצפוני כאלו גם הוא בחלל המערבי וימין אחד לשניהם סגי ואע"ג דלגבי לפוני הוה המוזזה רחוק מטפח סמוך לחוך מ"מ כשר הוא כמ"ש סימן רפ"ט וכ"ש הכא דעכ"פ ללד מערב הוה כראוי. וזה מצואר גם בלשון רש"י שבגמרא שמיצ"י אלא דשם נקט פתח דרומי ומערבי והוא נמי צדריך זה אלא שבזה ל"ל שהמוזזה בפתח הדרומי בחלק ימין הנכנס ופתח מערבי מתכשר צאתה מוזזה ג"כ אם אין טפח בהצדל שהרי היא ימין לשניהם. ומ"ש רש"י וכשהדלת פתוחה הוה אחורי הדלת אין זה שייך לשום טעם פטור או חיוב אלא פי' למה נקרא חד פתח אחורי הדלת בגמרא ועיקר הכוונה של בעל התלמוד להורות לנו סמיכות הפתחים באיזה דרך שנוכל להבינו שב' המקומות הם מקום אחד והיינו על דרך שכתבתי ובוה ניחא הכל שהמוזזה היה ממש צימין לשניהם ובמקומה הראוי משא"כ למה שהבינו החכמים הנ"ל דהמוזזה בפנים והפתחים הם בלאו הפנים היאך תלרף המוזזה באין עוצי טפח הא אין המוזזה ללד חלל הפתח של אחוריה ובמה שכתבתי הכל ניחא צביעתא דשמיא ואולי מן השמים מקום הניחו לי בזה לפרש כן: (יב) אין העמוד מחלקו בו. מצואר בטור דהיינו אם הוא צדריך שאין נדלצין זה מזה אלא אם זה נפתח גם השני נפתח משא"כ אם יש שער אחד גדול וסמוך לו שער קטן

ערוך השולחן יורה דעה סימן רפו

הבית אלא פתח בהמ"ד ופטור ממזוזה [ומחלוקת הרמב"ם והטור תלוי בפ"י הגמ' במנחות שם בפיתחא דרבי רוב הונא ע"ש והב"י בסעי' י' כתב כהרמב"ם ע"ש מיהו עכ"פ דינים אלו אינם אלא בפתח בהמ"ד ודו"ק]:

סעיף מ הטור דקדק לומר אם יש בבית הרבה פתחים וכו' ונעשו כולם לכניסת ויציאת בני הבית כולן חייבין וכו' עכ"ל כלומר דדווקא פתח שנעשה להילוך הוה פתח לעניין מזוזה אבל פתח הנעשה רק לפרק משאות דרך שם ומיד אחר פירוק המשא סוגרין אותה אין זה פתח ופטורה ממזוזה וזהו שכתב רבינו הרמ"א בסעי' י"ח מרתף שיש לו פתח מן הרחוב שמכניסין בו יין בחביות גדולות ויש לו פתח קטן מן הבית שנכנסים בו ויוצאים בו תמיד אם פתח הקטן ראוי למזוזה [שגבוה י' ורחבה ד' טפחים] היא חייבת והגדולה פטורה ואם אין הקטן ראוי למזוזה הגדולה חייבת והקטן פטור עכ"ל כלומר דהגדולה אינו להילוך אלא להכניס בו היין ואח"כ סוגרין אותו וזהו כשהקטן שם פתח עליו אבל כשאינו פתח כלל בע"כ שהגדולה היא הפתח גם להילוך והקטן הוא כחור בעלמא [וזהו כוונת הש"ך סקכ"ו] אמנם בזמנינו יש מרתפים שיש בהם שני פתחים גדול וקטן ושניהם עשויים להילוך אף דע"פ הרוב אינם הולכים רק דרך אחד מהם מ"מ שניהם חייבים במזוזה וכמ"ש בסעי' ל"ז:

סעיף מא כתבו הטור והש"ע סעי' י"ט ארובה שבין בית לעלייה ועולים לה בסולם ועושים סביב הסולם היקף מחיצות פעמים למטה ברגלי הסולם ופעמים למעלה בראשו ויש בו צורת פתח במקום שעושים אותו חייב במזוזה ואם עשו למעלה וגם למטה חייב בשתייהן עכ"ל והרמב"ם שם כתבה בלשון קצרה פתח קטן שבין בית לעלייה חייב במזוזה עכ"ל ואין חילוק בין שעולין לעלייה דרך ארובה שהוא באמצע הגג כמו שהיה המנהג בזמן הש"ס או שעולין לעלייה בצד הכותל כמו שנהגו בזמננו"ז אם רק יש חדר סביב במזוזות ומשקוף ותקרה ותפתח גבוה י' טפחים ורחבה ד' טפחים חייב במזוזה אבל בפתח שעולין בסולם על הגג שקורין בויד"ם והדלת שוכבת על הארץ פטור ממזוזה וכן במרתפים בכה"ג כמו שיתבאר בס"י רפ"ז דדלת השוכבת וממלא את הפתח אין זה פתח שחייבת במזוזה:

סעיף לז ואם יש בבית הרבה חדרים זה לפני זה כולם חייבים במזוזה וכתבו הטור והש"ע בסעי' י"ז אם יש בבית הרבה פתחים פתוחים לחצר או לרה"ר ונעשו כולם לכניסת ויציאת בני הבית כולם חייבים אפילו נתמעטו הדיורים שאין רגילין עתה לצאת ולבא אלא באחד מהם עכ"ל וזה שכתבו דהרבה פתחים כולם חייבים במזוזה אין זה רבותא כלל והרבותא היא אף על פי שאין הרגילות לבא רק דרך אחד מהם וכן מפורש במנחות שם וזהו שכתב רבינו הב"י בסעי' י"ח בית שיש לו פתחים הרבה אף על פי שאינו רגיל לצאת ולבא אלא באחת מהם חייבים לעשות מזוזה בכל פתח ופתח הואיל ונעשו לכניסה ויציאה עכ"ל ועכשו מצוי הרבה בבתי עשירים שיש פתחים הרבה ועיקר ההילוך הוא רק דרך אחד מהם ומ"מ כולם חייבים במזוזה:

סעיף לח יראה לי דכיון דכל פתח שיש בבית חייבת במזוזה אף על פי שאין יוצאים ונכנסים דרך פתח זה תדיר כמ"ש לא מהני לה שום ביטול לבטלה מתורת פתח אלא בביטול הפצימין לגמרי שיתקנה ככותל או כחלון אבל בסתימה בעלמא אפילו העמיד שם ארגז גדול שא"א לילך דרך פתח זה מפני הארגז מ"מ חייבת במזוזה וראה לדבר זה ממה שאמרו חז"ל בב"ב [י"ב א] בית סתום יש לו ד' אמות פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו והכי קי"ל כמ"ש בח"מ סי' קע"ב אלמא דכל פתח לא בטל שם פתח מעליה עד שיפרוץ את פצימיו וה"נ לדין מזוזה: **סעיף לט** כתב הרמב"ם [שם הל' י"א] פתח שבין בית המדרש או בין בהכ"נ וביתו אם רגיל לצאת ולבא באותו הפתח חייב במזוזה עכ"ל ואין הכוונה דבעינן בכל פתח שיהא רגילות לצאת ולבא בו שהרי כבר נתבאר דכל הפתחים חייבין אף על פי שאין הרגילות רק ליכנס דרך אחד מהם והרמב"ם עצמו כתב שם זה מקודם אלא דה"פ דהא בהמ"ד ובהכ"נ פטורים ממזוזה כמ"ש בסעי' י"ט ולזה אומר דפתח שבין בהמ"ד וביתו אם רגיל באותו הפתח הוה כפתח ביתו וחייב במזוזה ואם לאו דינה כפתח בהמ"ד ופטור ממזוזה וכן מ"ש הטור אבל מי שיש לו פתח קטן לצאת בו לבדו למדרשו וכיוצא בו שאין בני הבית רגילין לצאת בו פטור עכ"ל ואין הכוונה דפתח העשוי לאדם אחד אינו פתח ואלא בבהמ"ד ס"ל להטור דהדין כן דאם הוא רק לבדו יוצא בו אינו פתח

שנכנסין בו נטמין המזוזה: א"ל תלי דמי ברישא. פירש"י העמד סופים צננין תחלה ואח"כ אקבע המזוזה דנמתיין מלתייה דכתיב ביה תעשה ולא מי עשוי וזו הוה קבועה תחלה המזוזה כספין והדר הסיפין צננין הי"ל עשוי במזוזה קודם שצננו ליה מזוזה וקשה לי דה"ל קבע סופי ברישא ועוד דלקמן [ק"ל ג'...] הוה ליה לתמידי גבי לא שאני אלא שהעמיד ולכפוף מתן אכל מתן ולכפוף העמיד פסולה תעשה כתיב ולא מי עשוי הלכך בראה דקשה ניתח דכתיב ריש גלותה הוה ליה פיתוחא מתי גברי לני גמי ויתוסה היכר ז"ר דקאמר תלי דמי ברישא:

כתב הרמב"ם שאין הבית חייב במזוזה עד שיהא לו דלתות ולא ידענא מנה ליה הוה ליה ללא אשכחן לטפור אלא פתחי שמיא דלית ליה תקרה או דלית ליה שקפים אכל פתח העשוי כהלכתה לא מלתי שהלכה יעבד. שמה היה מפרש הא דלעומד לא רב נחמן לרש גלותה תלי דמי ברישא לומר שאין הבית חייב במזוזה עד שעמיד לו דלתות וישלש דלתולתה לא משמע הכי דלתיכר ז"ר מימי לא דפרשיה: **הא דענדנא כסופיה הא דענדנא לאספורא.** פ"י רש"י ז"ל כסופיה פסולה שמה שכתב נכנג שמתכין כמותל לאספורא מקום מצור השוק והרגל ומעומד הוא כשרה [א] וקשה [לר"מ] דלעומד לאו דרך כבוד הוא וקובעת ממור קמי ליה פסקה המוכר את הפירות [דף ק"ה] וקפי תורה ולמות שבלתי שבלתי הוה ואלו עומדין כדלמא כסופיה קבוע דב"ר [ד' י"ד] אע"פ שהיו יכולין להיות מעומד דלתיכר [א] ארכו כדכתיב ואלו למד ממנה על כדכתיב כסופיה מעומד כל העם ועומדים כסופיה [ב] וצ"ע [משכ"ס] כל העם יושבין ועד אמרין לקמן [דף ג'...] דלית ליה מלגן של קנים חותך שפופרת ומתה וזו מעומד דלית ליה מלגן של קנים חותך שפופרת של קנה ומתה אמר רב אחא ברי רב חנניא לא שנו אלא שהעמיד ולכפוף חתך והניה אבל חתך והניה ולכפוף העמיד לא משום תעשה ולא מן העשוי אמר רבא הני פיתחי שימאי פטורין מן המזוזה מאי פיתחי פלגי בה רב רחנאי ורב יוסף חד אמר דלית ג' לתי תקרה וחד אמר דלית ליה שקופי אמר רבה בר רב שילא אמר רב חסדא אכסדרה ד פטורה מן המזוזה ואף על פי שיש לה פצימין מ"ט לחוקי תקרה הוא דעבדי ומתיב בית שער אכסדרה ומרפסת חייבת במזוזה הכא במאי עסקינן באכסדרה דבי רב אכסדרה רבי רב אנדורנא מעליא הוא באכסדרה רומיאתא אמר ר' רחבה אמר רב יהודה כי ארויקי חייב בשתי מזוזות מאי בי ארויקי אמר רב פפא סבא משמיה דרב בית שער הפתוח לחצר ובתיים הפתוחות לבית

צין זו לוו ופתח לכל בית לה"ר ואמרין לקמן מזוזה דרך ימין (ביאה 9) או לציאה והכא כפתח שצין זו לוי לא יעדין כי ליחשוב ציהלה וזו ליחשוב ציהלה כי מהאי או מהאי אלא להלן אלא חסר מור שגלגל הוה שהלכה סובב זו איתו ד' שחזור בו חסור צית ודך ימין שנסכין (6) לאלו נטמין מזוזה:

ה"ר דבי ברישא. העמד המזוזה כספין צננין תחלה ואח"כ המזוזה דגמתיין מלתייה דכתיב תעשה ולא מי עשוי וזו הוה קבועה תחלה המזוזה כספין והדר הסיפין צננין הוה עשוי המזוזה קודם שצננו ליה מזוזה: עשאה כמין גמי. שקבעה ומתנה כסף כנגד שמתכין העגרון כמותל. פסולה. דלמנה לתמה כצננין [בספ"ק] ההוא פתחה דיע"א ביה רבי אבי מרדשא. פתח קטן היה לרבי (5) במקומו צנית המדרש ונכנס ויולא זו כדי שלא יעריח תלמידי לעמוד לפניו אלא יעצור לפניו: בי ברישא. כמד נכ של אומנים פסול: כי אספורא. מקום (א) מיצור השוק והרגל מעומד ליה לאספורא כמו שמקום חציור השוק והרגל הוה השוק זקוף למעלה והרגל שוכך כך העמה המזוזה כשרה האיל ורלשה אחד זקוף: ועבדי ליה מזוזה. ולעיל אמרין ללא עבד (1) מזוזה: רי"ה הוה. רוב הנכנסין והיוצאין צנית המדרש כצויה פתח: הלך אחר הרניא. אם יש עני פתחים לתוך אחד כצויה פתח שרגל יכנס ולאחז בו יותר זו יצא המזוזה: דיעבדיה. ללג הבית כולו מן המזיקין: ע"י די ימינך. היינו מזוזה שהוה לוי ימין כנתיבתו: העמיק החוד כפה. וקבע בו המזוזה פסולה: העמיד. לפתח מלגן של קנים: פלגי. (2) מזוזה: ולכפוף חתך. חתיכה מלאת הקנים שהיו מלגין ומן המזוזה בלמות המזוזה חתך: אבי חתך. כשפופרת הבית המזוזה כמותה ואח"כ הניח את המלגן צדיה לא דלמיז משעה ולא מן העשוי: פיתחי שימאי. מקולקלתי ואשמתי כמו וקן אשמאי: תקרה. אקסופיה העליונה: שיב"מ. מזוזות. ל"א דלית ליה תקרה שאין הבית מקורה. שקפי אקסופיה העליונה: אכסדרה. ג' דפנות שמתות בלא פתח והרביעית פתוחה לגמרי מחמת אכל יש למעלה

דופן מעט המחזיק את הסךן וזוהיה פתחה לוא פתח (1): יא"ע פ"י שיש לה פצימין (2) היינו פצימין עומדין: החוקי תקרה. לתוך התקרה שלא תפול הוא דעבדי ולא לשם פתח: בית שער. בית קטן שעושין בלד שערי חלירות ויושב בו שומר הפתח: מרפסת. העשוי לפני הבית וכל בני העליונה יולאין בו ויורדין ממנה כפתחה דרך כולם לתוך: דבי רב. רבה: אנדורנא. חדר גמור: באכסדרה רומיאתא. העשוי מלכות תלכות: בי ארויקי. מפרש כספין: בית שער הפתוח לחצר בו: לרין שמי מזוזות. אחת (3) צנית

נמוקי יוסף

הוא חסור צית ודך ימין שנסכין זו לרין מזוזה: שרי סיפא ברישא. העמד המזוזה כספין ואח"כ המזוזה דנמתיין מלתייה דכתיב תעשה ולא מי עשוי וזו הוה קבועה תחלה המזוזה כספין והדר הסיפין צננין הי"ל עשוי במזוזה קודם שצננו ליה מזוזה: עשאה כמין גמי. שקבעה ומתנה כסף כנגד שמתכין העגרון כמותל. פסולה. דלמנה לתמה כצננין [בספ"ק] ההוא פתחה דיע"א ביה רבי אבי מרדשא. פתח קטן היה לרבי (5) במקומו צנית המדרש ונכנס ויולא זו כדי שלא יעריח תלמידי לעמוד לפניו אלא יעצור לפניו: בי ברישא. כמד נכ של אומנים פסול: כי אספורא. מקום (א) מיצור השוק והרגל מעומד ליה לאספורא כמו שמקום חציור השוק והרגל הוה השוק זקוף למעלה והרגל שוכך כך העמה המזוזה כשרה האיל ורלשה אחד זקוף: ועבדי ליה מזוזה. ולעיל אמרין ללא עבד (1) מזוזה: רי"ה הוה. רוב הנכנסין והיוצאין צנית המדרש כצויה פתח: הלך אחר הרניא. אם יש עני פתחים לתוך אחד כצויה פתח שרגל יכנס ולאחז בו יותר זו יצא המזוזה: דיעבדיה. ללג הבית כולו מן המזיקין: ע"י די ימינך. היינו מזוזה שהוה לוי ימין כנתיבתו: העמיק החוד כפה. וקבע בו המזוזה פסולה: העמיד. לפתח מלגן של קנים: פלגי. (2) מזוזה: ולכפוף חתך. חתיכה מלאת הקנים שהיו מלגין ומן המזוזה בלמות המזוזה חתך: אבי חתך. כשפופרת הבית המזוזה כמותה ואח"כ הניח את המלגן צדיה לא דלמיז משעה ולא מן העשוי: פיתחי שימאי. מקולקלתי ואשמתי כמו וקן אשמאי: תקרה. אקסופיה העליונה: שיב"מ. מזוזות. ל"א דלית ליה תקרה שאין הבית מקורה. שקפי אקסופיה העליונה: אכסדרה. ג' דפנות שמתות בלא פתח והרביעית פתוחה לגמרי מחמת אכל יש למעלה

דופן מעט המחזיק את הסךן וזוהיה פתחה לוא פתח (1): יא"ע פ"י שיש לה פצימין (2) היינו פצימין עומדין: החוקי תקרה. לתוך התקרה שלא תפול הוא דעבדי ולא לשם פתח: בית שער. בית קטן שעושין בלד שערי חלירות ויושב בו שומר הפתח: מרפסת. העשוי לפני הבית וכל בני העליונה יולאין בו ויורדין ממנה כפתחה דרך כולם לתוך: דבי רב. רבה: אנדורנא. חדר גמור: באכסדרה רומיאתא. העשוי מלכות תלכות: בי ארויקי. מפרש כספין: בית שער הפתוח לחצר ובתיים הפתוחות לבית

דופן מעט המחזיק את הסךן וזוהיה פתחה לוא פתח (1): יא"ע פ"י שיש לה פצימין (2) היינו פצימין עומדין: החוקי תקרה. לתוך התקרה שלא תפול הוא דעבדי ולא לשם פתח: בית שער. בית קטן שעושין בלד שערי חלירות ויושב בו שומר הפתח: מרפסת. העשוי לפני הבית וכל בני העליונה יולאין בו ויורדין ממנה כפתחה דרך כולם לתוך: דבי רב. רבה: אנדורנא. חדר גמור: באכסדרה רומיאתא. העשוי מלכות תלכות: בי ארויקי. מפרש כספין: בית שער הפתוח לחצר ובתיים הפתוחות לבית

דופן מעט המחזיק את הסךן וזוהיה פתחה לוא פתח (1): יא"ע פ"י שיש לה פצימין (2) היינו פצימין עומדין: החוקי תקרה. לתוך התקרה שלא תפול הוא דעבדי ולא לשם פתח: בית שער. בית קטן שעושין בלד שערי חלירות ויושב בו שומר הפתח: מרפסת. העשוי לפני הבית וכל בני העליונה יולאין בו ויורדין ממנה כפתחה דרך כולם לתוך: דבי רב. רבה: אנדורנא. חדר גמור: באכסדרה רומיאתא. העשוי מלכות תלכות: בי ארויקי. מפרש כספין: בית שער הפתוח לחצר ובתיים הפתוחות לבית

קובני הגהות
ב"ח (6) ז"ל לו: (3) ז"ל אלא המזוזה: (1) ג"כ רבי: (1) בלא סוף ד"ה נטמא המזוזה לר"ה ועי' לעיל ע"ה בנתיבת הבית א"ת (2) (3) ז"ל מזוזות ק"ל: (1) לרבי הוה: (1) ז"ל פצימין היינו מדרשי: (2) ז"ל כפתח: (2) ז"ל כוליה: (1) כפתח שלש מ"ל: (2) בנין מלגן ג' פלים כתיבס רחב טפח כ"ו פ"ל: (1) רש נמחק: (1) ז"ל הכיספה: (2) ז"ל השוק: (1) ג"כ ז"ל: (2) ז"ל והל"ש כתב דלפי' למתלה יגול לתמה נגובה של פתח וכן הוא גמ' ע"ש ובתנ"ך: (2) ז"ל שיהא ללד ימין כנתיבתו: (2) ז"ל והתום והל"ש לא לפרשן כי נס רש"י פירש ע"פ:

שמי הנבחרים
א פ"י הגר פלגי רש"י ור"מ ובגד העור למקדן ויולאין ז"ל שיהיה וקובעין מתי כסופיה יתויה ככסופיה בני כסופיה והל"ש כתב שגמיה העם כפשי"י ז"ל:
ב ומ"י כתב שיהיה כפתח שלש (החמקן) העליון של גובה שער ואם קבעה למעלה מה כשרה הוה שמתקנת מן התקוף טפה והל"ש תור כמתי כפשי"י:
לשון ריא"ז ויתמה כפתח שלש עליון ולמעלה ומ"ה אומר שנתמה נגובה שלש העליון וז"ל משלש העליון למעלה מיתה כ"ח שיהיה כמגולר כקובי' ה"חיות וכן הוא שם הפרשים:
ג כתב טור שיש אלו מקורה פטור ואם מקובי מקורה ומתקנה אלו מקורה כבד הכתובים אם הקבוי אכל הפתח חייב ואם לאו פטור ובגד עד שאין הבית חייב במזוזה: העמד לו דלתות קודם שיצבענה. ולא יתירא להל"ש ז"ל שאין חייב המזוזה תלי דלתות:
לשון ריא"ז וכל הפתחים שיש להם פצימין מן הגלדין ומקרה למעלה אע"פ שאין להם דלתות חייבין במזוזה:
לשון ריא"ז ז' וכן ראו לומר בני שפתן רשף פתחי על פי רחמי על סוף אע"פ שיש להם דלתות שאין ומלגן האיל ולא נעשו לתקון הפתח אינו דומה לפנים והרי הוא כמו פתח און לא פליט חדר ופטור מן המזוזה כי הוא שער מזוזה:

דופן מעט המחזיק את הסךן וזוהיה פתחה לוא פתח (1): יא"ע פ"י שיש לה פצימין (2) היינו פצימין עומדין: החוקי תקרה. לתוך התקרה שלא תפול הוא דעבדי ולא לשם פתח: בית שער. בית קטן שעושין בלד שערי חלירות ויושב בו שומר הפתח: מרפסת. העשוי לפני הבית וכל בני העליונה יולאין בו ויורדין ממנה כפתחה דרך כולם לתוך: דבי רב. רבה: אנדורנא. חדר גמור: באכסדרה רומיאתא. העשוי מלכות תלכות: בי ארויקי. מפרש כספין: בית שער הפתוח לחצר ובתיים הפתוחות לבית

יורה דעה רפו הלכות מוזהה

ארבע דלקמן סימן רפ"ז כיון שנכנסים ויוצאים תמיד לרך אותו פתח הקטן ושם הוא עיקר תשמישו והגדול פטור מפני שאין תשמישו שם בכניסה ויציאה אלא לפעמים כשצריך להכניס בו היין בחציות ואין זה תשמיש קבוע (ובטלו) [ובטלה] היא לגבי הפתח קטן אבל כשאין בקטן שיעור הראוי למוזהה אף על פי שמשמשין בקטן אינו אלא כחור בעלמא והגדולה היא עיקר הפתח : בזו פתח שאחורי הדלת בו' פירש רש"י כגון שיש במקצוע הצית פליס קבוע לשני פתחים מחותכי א' לנפון ואחד למערב וקבעו המוזהה בפליס בחלל הפתח הצפוני וכשהדלת פתוח הוא אחורי הדלת אם יש צעוצי הפליס עוצי הבדלת טפח צין פתח לפתח צריך מוזהה אחרת לפתח מערבי הואיל ואין המוזהה בחללה ואם לאו א"ל מוזהה אחרת שהרי היא כמונחת בחלל עצמו ע"כ ועצ"ח וירא' מכאן אותן פתחים שהם חלוקים ועמוד באמצע די להם במוזהה א' אפילו אם יש צעוצי העמוד טפח דלא מחייב צתחים כשיש צעוצי העמוד טפח אלא כש אחד בנפון וא' במערב אבל כששני הפתחים צרוח א' אפי' אם יש צעוצי הפליס טפח חשוב הכל כפתח א' אפילו לפי השני שפי' רש"י כמו שדרך לעשות פתח אחד קטן אצל שער הגדול שאין פותחין תמיד השער הגדול ופותחים הקטן ואם יש פליס רוחב טפח צנייהם צריך מוזהה אחרת אפילו לפי זה נראה שפתח החלוק אין צריך דשאני התם דפתח הקטן נבדל משער הגדול לגמרי שהרי נפתח ונסגר כל אחד בלא חצירו אבל הכא שאין נבדלין זה מזה דכשזה נפתח גם זה נפתח גם נסגרים ביחד ואין העמוד נעשה אלא לנוי ודאי כחד חשיבי עד כאן לשון טור ועיין צ"ח ודרישה מה שכתבו בזה : בח. פטור ממוזהה בו'. שאינו נקרא עדיין דירה : כג. חייב במוזהה. לאחר ל' יום בח"ל ובא"י מיד וקמ"ל דלא אמרי' כיון שהצית של עובד כוכבים תפטור לגמרי ממוזהה

(יא) פתח שאחורי הדלת. צטור כתוב פרש"י בזה כגון שיש במקצוע הצית פליס קבוע ושני (כ"ה) צרש"י בגמרא ועדיף מגירסא של הטור דגורס לשני פתחין מחותכין זו אחד לנפון וא' למערב וקבע מוזהה בפליס בחלל פתח הצפוני וכשהדלת פתוח הוא אחורי הדלת אם יש צעוצי הפליס עוצי הבדלה טפח צין פתח לפתח צריך מוזהה אחרת לפתח מערבי הואיל ואין המוזהה בחללה ואם לאו א"ל מוזהה אחרת שהרי היא כמונחת בחלל עצמו עכ"ל והקשה המרדכי על רש"י מנא ליה הא ופי' (הר"ן) [הר"ף] כגון שיש אצל פתח חדר שצריך מוזהה ויש פליס שם שהוא ימין לזה ולזה וכיון שאין צנייהם טפח יוצא במוזהה אחרת עכ"ל פי' דהוקשה לו לפרש"י הא כשיכנס צפתח המערב הוא המוזהה לשמאלו שהרי הפליס הוא לשמאל הנכנס שם והיאך יוצא במוזהה ההיא וע"כ לומר שכיון שקבעה צפתח הצפוני ושם צאתו פתח הוא המוזהה לימין הנכנס מהני גם לפתח המערב ועל זה הקשה מנא ליה הא ע"כ פירש (הר"ן) [הר"ף] שיש חדר שם שנכנסים לאותו חדר לך פתח המערב ולשם זה נעשה אותו פתח ונמלא דהוה המוזהה צימין הנכנס מציתו) (ו) לאותו חדר (רק שם) [דך] פתח המערבי ובדרך זה חזק ואמץ מו"ח ז"ל והאריך צביאורו וצדרישה ופרישה האריך

ג"כ צפי' דצר זה של רש"י וההיתר הוא מכה שכיון שנעשה צעיקר קביעתו לימין סגי גם צפתח השני שהוא לשמאל ואני אשתומם על הראשונים ואחרונים שזכרתי כשעה חדא למה לא פירשו דצרי רש"י כפשוטן והכל ניחא דהחכמים הנ"ל הבינו שיש פתחים במערב ונפון כדרך שאר הפתחים של בית שמשיר צננין הכותל מקום הפתח ומגיע עד הפליס והיאך הבינו צרש"י מה שכתב מחותכין זו היאך תתפרש לשון חיתוך בזה והאמת הצרור לפע"ד לשני הפתחים הם בפליס עצמו מחותכים זו דהיינו שבמקצוע מערבית צפונית עומד פך אחד עב ורחב ומחתך זו חתך גדול כדי שיעור פתח מלד נפון לתוך חלל הצית ושם נכנסין ויוצאין מנפון לצית ומצית לנפון ועוד נחתך שם שיעור פתח מלד מערב לחלל הצית ושם הוא כניסה ויציאה מצית למערב וממערב לצית ועשה המוזהה בחלל הפתח המערבי דהיינו צאתו לך שהוא ימין הנכנס ממערב לצית שהרי צאתו פליס עצמו יש חלק ימין ושמאל צפתח העשוי בו נמלא הכל ניחא דהכי קאמר שהמוזהה של פתח המערבי פשיטא שהיא כדין אלא דצפתח הצפוני יש חילוק אם יש צאתו חלק פליס המבדיל צין מערב לנפון שיעור טפח צריך מוזהה אחרת לפליס אצל אם אין שם הבדל טפח חשבינן אותו הבדל כמאן דליתא ומתכשר גם הצפוני כאלו גם הוא בחלל המערבי וימין אחד לשניהם סגי ואע"ג דלגבי צפוני הוא המוזהה רחוק מטפח סמוך לחוך מ"מ כשר הוא כמ"ש סימן רפ"ט וכ"ש הכא דעכ"פ ללד מערב הוא כראוי. וזה מצוה גם בלשון רש"י שבגמרא שמיצא צ"י אלא דשם נקט פתח דרומי ומערבי והוא גמי בדרך זה אלא שצוה ל"ל שהמוזהה צפתח הדרומי בחלק ימין הנכנס ופתח מערבי מתכשר צאתה מוזהה ג"כ אם אין טפח בהבדל שהרי היא ימין לשניהם. ומ"ש רש"י וכשהדלת פתוחה הוא אחורי הדלת אין זה שייך לשום טעם פטור או חיוב אלא פי' למה נקרא חד פתח אחורי הדלת בגמרא ועיקר הכוונה של בעל התלמוד להורות לנו סמיכות הפתחים באיזה דרך שנוכל להבינו שב' המקומות הם מקום אחד והיינו על דרך שכתבתי וצוה ניחא הכל שהמוזהה היה ממש צימין לשניהם ובמקומה הראוי משא"כ למה שהבינו החכמים הנ"ל דהמוזהה בפליס והפתחים הם בלאו הפלימים היאך תלרף המוזהה באין עוצי טפח הא אין המוזהה ללד חלל הפתח של אחוריה וצומה שכתבתי הכל ניחא צפייעתא דשמיא ואולי מן השמים מקום הניחו לי בזה לפרש כן : (יב) אין העמוד מחזקו בו'. מצוה צטור דהיינו אם הוא צדך שאין נבדלין זה מזה אלא אם זה נפתח גם השני נפתח משא"כ אם יש שער אחד גדול וסמוך לו שער קטן

היא חייבת והגדולה פטורה ואם אין הקטן ראוי למוזהה הגדולה חייבת והקטן פטור (ב"י בשם תשובה אשכנזית והיא בת' מהר"ל סימן צ"ד) : **יב** (טו) לא ארובה שבין בית לעליה ועולים לה בסולם ועושים סביב הסולם היקף מחיצות פעמים למטה ברגלי הסולם ופעמים למעלה בראשו ויש בו צורת פתח במקום שעושיין אותו חייב ואם עשו למעלה וגם למטה חייב בשתיים : **כ** (יא) בו יב פתח (ט) שאחורי הדלת אם יש לו פצים טפח חייב במוזהה : **כא** יב פתח אחד וחלקו בעמוד בינתיים כל שיש היכר ציר בזה ובוה לצד העמוד הרי הם כשני פתחים וצריך מוזהה לבל פתח אבל כל שאין צירים לצד העמוד (יב) אין העמוד (כא) מחלקו לשנים שאינו אלא לנוי בעלמא : **כב** (טז) לך השוכר בית בחוצה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל בח (יז) פטור ממוזהה (יח) שלשים יום והשוכר בית בארץ ישראל חייב במוזהה מיד משום ישוב ארץ ישראל [טז] והוא הדין לשאל בית דינו כשוכר (ב"י בשם הר"ר מנחם ובי"מ בש"ס) : **כג** [כז] (יט) לה השוכר בית מאינו יהודי כג (כז) חייב במוזהה :

כדרך העשירים שאינם רואים שהשער הגדול יהיה פתוח אלא משתמשים תמיד בקטן רק לפריקים בגדול בזה כריד ב' מזוזות:

מיהו כל זה היכא דליכא משום סכנה בבית של עובד כוכבים דכה"ג פטור ממזוזה כללעיל סעיף ח':

באר הגולה

לא מימרא דרב הונא שם וכפי' רש"י שם: לב ברייתא שם דף ל"ג ע"ב וע"ש בפי' רש"י: לג תשובת הרשב"א: לד בריי' שם דף מ"ד: לה הגהת מיימוני לדעת הרמב"ם וכ"כ סמ"ג בשם הירושלמי בסוף מגילה:

ביאור הגר"א

[יט] וה"ה כו'. ממנ"ש תנ"ה כו': (ליקוט) וה"ה כו'. כמ"ש בשבת קל"א ב' הואיל ובידו להפקידן ור"ל אפילו לדור בהן ודר בהן פטור טלית שאולה פטור וכן בית שאולה ור"ל לדחוק שם"ל לכלי קופסא חייבין בליטת דהא לטליתו ופתחו סתמא קאמר למשמע בכ"ע אסור (עברשכ"א בשבת שם וכתום' דמנחות מ"ד א' סד"ה טלית ור"ע) והא לאמרינן ר"פ ראשית הגז

באר היטב

(כ) שאחורי. פירש רש"י כגון שיש במקצוע הבית פליס קבוע לשני פתחים מחותכים א' לצפון וא' למערב וקבעו המזוזה בפליס בחלל הפתח האפוני וכשהדלת פתוחה היא אחורי הדלת אם יש בעובי הפליס עובי הדלת טפה בין פתח לפתח כריד מזוזה אחרת לפתח מערבי הואיל ואין המזוזה בחללה ואם לאו א"ל מזוזה אחרת שהרי היא כמונחת בחללה עצמו ע"כ ויראה מכאן אותן פתחים שהם חלוקים ועמוד באמצע די להם במזוזה א' אפי' אם יש בעובי העמוד טפה דלא מחייב בשתיים אלא כשא' בצפון וא' במערב אבל כשני הפתחים ברוח א' אפילו אם יש בעובי הפליס טפה חסוד הכל כפתח א' עכ"ל ומפרש הט"ז דברי רש"י דר"ל דשני הפתחים הם בפליס עצמו מחותכים בו דהיינו שבמקצוע מערבית לפונית עומד פז א' עב ורחב ונחתך בו חתך גדול כדי שיעור פתח מלד צפון לתוך חלל הבית ושם נכנסין ויוצאין מלפון לבית ומבית לצפון ועוד נחתך שם שיעור פתח מלד מערב לחלל הבית ושם הוא כניסה ויציאה מבית למערב וממערב לבית ועשה המזוזה בחלל הפתח המערבי דהיינו באותו דל שהוא ימין הנכנס ממערב לבית וא"כ

פתחי תשובה

(טז) השוכר בית. עיין (בתשובת רבינו עקיבא איגר ס"ס ס"ו) שכתב ה"ה השוכר בית תבן ועלים חייב במזוזה אף דלפוס רהיטא היה נראה דפטור כיון דשוכר פטור מה"ת הוא ספק דרבנן דלמא הלכה כהרמב"ם דבית תבן ועלים פטור מ"מ מאחר דבש"ע ואחרונים לא הביאו דעת הרמב"ם לחוש לה שלא לצדק ע"כ ס"ל דדבריו דחויים מהלכה ולא משוינן לה לספיקא דרבנן ע"ש ולפי"ז נראה קצת דהגד דנזכר בש"ע דעת המיקל כמו מקום שגשים שוכבות בס"ב ובית שער אם אין בית פתוח לו בס"ז ובהמ"ד בסעיף י' ובית שאין לו דלתות בסעיף ט"ו אפשר דפטור בשוכר: (יז) פטור ממזוזה ל' יום. עיין באש"ל אברהם מ"ש אם רצה כו' ועיין באש"ל אברהם בא"ח סי' י"ד סק"ב דפשיט ליה דרשאי להחמיר ולבדק מהא לאיתא בש"ע שם סעיף ג' דטלית שאולה פטור מליטת כל ל' יום וכתב המג"א שם בשם תוס' והרא"ש דהמבדק לא הפסיד ע"ש וכן העלה בשו"ת רב משולם סי' א' ע"ש ועיין בנ"ל מ"ש בזה: (יח) ל' יום. כתב בר"י אם עמד בבית כ"ט יום ויאל ואח"כ חזר יש להסתפק אם בחזרתו ביום ראשון יטרף היום הוא לכ"ט יום שקדמו ויושלמו שלשים יום ויש ללמד בזה. הרב בית דוד יו"ד סי' קמ"ו. ולע"ד ז"ע מ"ש מטלית דכתב בנ"י הל' ליטת הובא בא"ח סימן י"ד סי"ג בהג"ה דאם החזירו תוך למ"ד וחזר ולקחו אינו מאטרף דבעינן למ"ד יום רגופים עיין שם וכעת אין התשובה הנ"ל לפני. ועיין בנ"ל שכתבתי דהא

דפטור ממזוזה ל' יום היינו אף אם רוצה לדור בו כמה שנים אינו חייב לקבוע עד אחר ל' ודלא כדמשמע מסדור הגאון מליסא ז"ל. ע"ש עוד בענין אם קנה אח"כ הבית אי מברך שנית: (יט) השוכר בית מעובד כוכבים. עיין (בתשובת רבינו עקיבא איגר סי' ס"ו) שגשאל בישראל ששכר מרתף מעובד כוכבים והמפתח אצל הישראל אך יש להעובד כוכבים המשכיר זכות ורשות להניח שמה חפציו ובשעה שרוצה להשתמש כריד לשאול המפתח מן הישראל אם חייב במזוזה או לא דמקרי שותפות עובד כוכבים והשיב דלכאורה נראה דחייב מאחר דקיי"ל דשכירות ל"ה ואחר ל' חייב משום מ"ע דמחזי כשלו א"כ בנ"ד דשמושו דישראל מחזי כאילו הבית שלו ממנ"ש אבל השימוש דעובד כוכבים לא מחזי כשלו כיון דהמפתח ביד הישראל וא"ל לו ליכך שם בלי דעת ישראל אך מ"מ אין לנו לבדות סברא מדעתנו דמכח המפתח לא מחזי שימוש עובד כוכבים כשלו רק כשוכר דמאי ראייה היא זו לאולי כשקנו הבית בשותפות התנו כן ביניהם שיהיה הנאמנות לישראל וכיון דד"ת שוכר פטור ממזוזה אין לנו אחרת ליהחמיר דרבנן. וכ' עוד דבנ"ד אף אם המרתף אין בה דין חלוקה ופעמים זה משמש ככולה ופעמים זה (עמ"ל סק"ג) אף דבקנו בכה"ג יש להחמיר מ"מ הכא בשוכר דרק מדרבנן יש להקל ובפרט דיט עוד סניפים להקל ומכ"ש היכא דשייך חשש שיאמר העובד כוכבים כשפים עושה לו ע"ש:

ערוך השולחן יורה דעה סימן רפו

טויע"ר שהיא לגמרי פתח בפ"ע ונבדלת מהגדולה לגמרי צריכין שני מזוזות [ט"ז סקי"ב וכ"מ בטור] וכן המנהג פשוט ודווקא כשיש הפסק טפח עכ"פ בין זל"ז דאל"כ אפילו היכר ציר לא מהני ואפילו כשהן כל אחד בפ"ע שהרי אפילו בשני רוחות נתבאר בסעי' מ"ב דפתח אחד הוא וכ"ש ברוח אחת ודע יש אותן שערים שבתוכן נפתח דלת קטן באמצע או מהצד ודאי דהקטן פטור ממזוזה דאינה כלל פתח בפ"ע והיא כחור בהשער [נ"ל]:

סעיף מו איתא בירושלמי דיומא פ"א [הל' א'] חולדת המולים חייבת במזוזה ע"ש ואין שום הבנה לזה יש שפ"י חור שחררוהו חולדות בגבעות [ק"ע] ויש שפ"י חדר שהמולים מצניעין שם כלי המילה [פ"מ] ודבריהם תמוהים כמובן ולי נראה דצריך לגרוס חולדת המולים בטי"ת וחולטת בלשון ירושלמי אופה כדאיתא בפ"ז דשביעית [סוף הלכה א'] ר' לא הוה מפקיד לאילין חלטוריא לא תיהוי מחשבין אגריכון על מישחא אלא על חטייא כלומר שהיה מצוה להאופים האופים פת בשמן שלא יחשבו שכון על השמן משום שביעית אלא על החטים ע"ש וחולטר הוא אופה וחולטת הוא החדר שלו שמצניע שם הגחלים ומולים בלשונם גחלים כדאיתא בפ' אין מעמידין [עבודה זרה כ"ח ב] לייטי כוליייתא וכו' ולינה אמללא דנורא ופירש"י [ד"ה אמללא] על גחלים ע"ש וזהו שאומר הירושלמי חולטת המולים כלומר החדר שהאופים נותנים בו הגחלים אף שאינו משתמש לשום תשמיש אחר חייב במזוזה ויש ללמוד מזה דכל חדר שמשהים בו איזה דבר אף שאינו חשיבות ואין הולכים בו זולת זה חייב במזוזה:

סעיף מז עוד איתא שם חלון שהוא ד' על ד' ועבדים יושבים שם ומניפין לרבניהון [שיושבים שם ומניפים במנפה על אדוניהם היושבים בחדר המקרה להביא להם רוח] חייבין במזוזה ע"ש ואינו מובן שיהא בחלון חיוב מזוזה ואם נאמר דפתח הוא וחלון לאו דווקא ה"ל לומר י' טפחים בגובה ונ"ל דה"פ דהחדר הזה לא היה בו שום תשמיש ולא שום הילוך רק בהחלונות ישבו עבדים והניפו לאדוניהם מ"מ חייב הפתח במזוזה דגם זה מקרי תשמיש לחדר אם היא ד' על ד' מקום חשוב שראוי לשייבה ודמי לדין הקודם:

סעיף מה אמרו חז"ל במנחות [מ"ד א] הדר בפונדק פטור ממזוזה דדירת עראי היא לפני האורח שאינו

סעיף מב איתא בגמ' שם [מנחות ל"ג ב] פתח שאחורי הדלת אם יש שם טפח צריך מזוזה אחרת ואם לאו א"צ מזוזה אחרת וכן הוא בטור וש"ע סעי' כ' ע"ש ורש"י פי' שם וטרחו בו המפרשים הרבה להבין הכוונה [עי' ב"ח ודרישה וט"ז סקי"א וש"ך סק"ז] והנלע"ד דה"פ שיש בכותל זה שני פתחים במקצוע זה אצל זה אחת בכותל מערב סמוך לצפון ואחת בצפון סמוך למערב ובמקצוע מערבית צפונית עומד עמוד והוא המזוזה לשניהם במערב מימין הכניסה ובצפון משמאלו אלא שיש חדר אחד לצפון להלאה מכותל זה באופן שההולך מצפון להחדר הוה אותו עמוד ימין הכניסה כמובן ולפ"ז אם היו אלו הפתחים צריכים שתי מזוזות היו שניהם בעמוד זה זו היתה קבועה לצד מערב וזו לצד צפון בחללי הפתחים כמובן ויש שני דלתות לפתחים אלו וכשפותחים דלת אחת הוה הפתח השני אחורי הדלת ולזה אומר אם העמוד יש בו עובי טפח הוה כשני פתחים וצריך שני מזוזות ואם אינו עובי טפח מזוזה אחת עולה לכאן ולכאן ואף על גב דבאחד אינה קבועה בחלל הפתח לית לן בה כמ"ש הטור בסי' רפ"ט וברמב"ם לא מצאתי דין זה:

סעיף מג וכתב הטור ויראה מכאן אותן פתחים שהם חלוקים ועמוד באמצע די להם במזוזה אחת אפילו אם יש בעובי העמוד טפח דלא חייב בשתיים אלא כשאחד לצפון ואחד למערב אבל כששני הפתחים ברוח אחת אפילו יש טפח חשוב הכל כפתח אחד עכ"ל ותמיהני למה לא הביאו בש"ע דין זה והרי רבינו הב"י בספרו הגדול הסכים לזה ע"ש:

סעיף מד והנה רבינו הב"י בסעי' כ"א כתב פתח אחד וחלקו בעמוד בנתים כל שיש היכר ציר בזה ובזה לצד העמוד הרי הם כשני פתחים וצריך מזוזה לכל פתח אבל כל שאין צירים לצד העמוד אין העמוד מחלקו לשנים שאינו אלא לנוי בעלמא עכ"ל והוא מתשו' הרשב"א ולכאורה חולק על דין הטור אבל באמת אינו כן דגם הטור לא אמר אלא כשאין היכר ציר לשניהם אבל כשיש היכר ציר מודה הטור ולפ"ז א"ש מה שלא כתב דין הטור דכיון דכתב דינו של הרשב"א ממילא נכלל דינו של הטור [כנ"ל] ועי' בסעי' הבא:

סעיף מה כל מה שנתבאר הוא כששני הפתחים נפתחים כאחד דכשזה נפתח זה נפתח אבל אם הם פתחים בפ"ע כמו שרגילין לעשות בשערי חצרות שער קטן שקורין פערטיל אצל שער גדול שקורין

לשוכר מעכו"ם דאם שכרו על יותר מל' יום הרי היא כביתו וחייב במזוזה וה"ה לשואל בית דינו כשוכר בכל מה שנתבאר ונראה ברור דזה שנתבאר דל' יום פטור זהו כששכר לפחות מל' יום או שכר סתם אבל שכרו לל' יום חייב מיד דשכירות ליומא ממכר הוא לכמה דברים אלא דפחות מל' מקרי עראי אבל כששכרו לל' יום ויותר פשיטא דמיד חייב [וכ"נ מש"ך סקכ"ח וכ"כ הח"ד בדה"ח וראיתי מי שהשיג על זה מתירוץ השני של תוס' מנחות שם דזהו מדרבנן ע"ש תמיהני דמה בכך דעכ"פ חייב מיד מדרבנן וכן המנהג פשוט ואין לשנות ופשוט הוא דהל' יום צריך רצופין ודלא כיש שמסתפק בזה]:

עומד שם רק איזה ימים אך אם יושב שם שלשים יום חייב במזוזה דהוי כקבע ונ"ל דזהו כשבעל הפונדק הוא עכו"ם אבל ישראל חייב הוא לעשות מזוזות בהחזרים של האורחים שהרי ביתו היא בשביל אורחים וכמ"ש בסעי' י"ח ע"ש ואין חילוק בפונדק בין ארץ ישראל לח"ל כמו שיש חילוק בשכירות כמו שיתבאר בסעי' הבא:

סעיף מט עוד איתא שם השוכר בית אפילו מישראל פטור מן המזוזה כל ל' יום שאינו נקרא עדיין דירה במה דברים אמורים בח"ל אבל בא"י חייב השוכר מיד במזוזה ותקנה היתה משום ישוב א"י כדי שיתעצל לצאת ממנה מפני המזוזה שאסור ליטלה כמ"ש בסי' רצ"א ואין חילוק בין שוכר מישראל